

Благуа Роман Ігорович, ректор Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Кобко Євген Васильович, доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСЛІДНОСТІ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Важлива роль у боротьбі зі злочинністю належить правоохоронним органам, основним завданням яких є швидке, повне й неупереджене розслідування кримінальних правопорушень, щоб кожен, хто вчинив злочин, був справедливо покарання і жодний невинуватий не був притягнутий до кримінальної відповідальності. Однак в умовах сьогодення діяльність компетентних органів значно ускладнюється тим, що ймовірні злочинці, маючи достатньо високий професійний рівень навичок, найсучасніші технічні засоби, значні фінансові можливості й широкі корумповані зв'язки, не лише ретельно приховують свої злочинні діяння, а й активно протидіють своєму викриттю. Протидія розслідуванню кримінальних правопорушень, яка набула значних масштабів, є однією з основних причин погіршення показників притягнення осіб до кримінальної відповідальності. Одним із правових засобів, на яких ґрунтується протидія злочинності, зокрема з корупційною складовою, є інститут підслідності. Від правильного визначення органу, який буде здійснювати досудове розслідування, залежить прийняття законного судового рішення, набуття чинності яким стане констатацією виконання завдань кримінального провадження.

Аналізуючи норми КПК України [1], можна стверджувати, що проблема протидії корупції є нагальною. На це вказує той факт, що досудове розслідування корупційних кримінальних правопорушень розподілене між слідчими всіх органів досудового розслідування, визначеними в ст. 216 КПК України.

Так, детективам Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) підслідні злочини, передбачені ст. 191, 354

(стосовно працівників юридичних осіб публічного права), ст. 206², 211, 364, 366¹, 368, 410 КК України; ст. 369, 369² КК України (за умов, визначених у п. 1 ч. 5 ст. 216 КПК України). Підрозділам внутрішнього контролю НАБУ підслідні злочини, передбачені ст. 354, 364–370 КК України, за умов, якщо злочин учинено службовою особою НАБУ (крім директора, його першого заступника та заступників) та якщо злочин виявили ці підрозділи.

Державному бюро розслідувань підслідні корупційні злочини незалежно від різновиду в разі вчинення їх суб'єктами, зазначеними в ч. 4 ст. 216 КПК України, за винятками, встановленими цією нормою.

Службі безпеки України підслідні корупційні злочини, передбачені ст. 364 КК України (якщо злочин встановлено під час розслідування злочинів, передбачених ст. 328, 329, 422 КК України, крім випадків, коли цей злочин належить до підслідності НАБУ), а також ст. 201, 258¹, 258⁴, 328, 330, 332, 332¹ КК України.

Слідчим органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, підслідні корупційні злочини, передбачені ст. 212, 212¹, 219, 222¹ КК України.

Слідчим органів Національної поліції підслідні корупційні злочини, передбачені ст. 132, 145, 149, 157, 158, 158², 159, 159¹, 160, 161, 162, 163, 168, 169, 171, 173, 176, 177, 189, 206, 209¹, 220¹, 223², 229, 232, 232¹, 232², 238, 248, 256, 262, 267¹, 298, 298¹, 303, 308, 312, 313, 332, 340, 343, 344, 351, 351¹, 357, 364¹, 365², 368³, 368⁴, 369³, 376, 376¹, 381, 382, 397 КК України.

Слід також зазначити, що КПК України передбачає альтернативну підслідність щодо злочину, передбаченого ст. 209¹ КК України (ч. 8 ст. 216 КПК України). Цей різновид підслідності передбачає належність кримінального провадження до відання того органу досудового розслідування, який розпочав розслідування.

Будь-які кримінальні правопорушення, у тому числі корупційні, які не належать до підслідності детективів НАБУ, можуть бути визнані підслідними їм «за зв'язком проваджень» за таких умов (абз. 3 ч. 5 ст. 216 КПК України, п. 2 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»): а) кримінальне провадження про таке

правопорушення може бути використане з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності детективів НАБУ; б) є рішення директора НАБУ, погоджене з прокурором САП, про витребування матеріалів кримінального провадження з іншого правоохоронного органу. Ідеться про процесуальне рішення, яке має бути оформлене постановою [2, с. 445].

На початку розслідування слідчий перевіряє наявність вже розпочатих досудових розслідувань щодо того самого кримінального правопорушення (ч. 4 ст. 218 КПК України), з метою уникнення паралельного здійснення досудового розслідування кількома органами за одним і тим самим фактом корупційного кримінального правопорушення. Власне, у разі, якщо буде встановлено, що іншим слідчим органу досудового розслідування або слідчим іншого органу досудового розслідування розпочато кримінальне провадження щодо того самого кримінального правопорушення, слідчий передає слідчому, який здійснює досудове розслідування, наявні в нього матеріали й відомості, повідомляє про це прокурора, потерпілого або заявника та вносить відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Проте з технічно-функціональної позиції такі дії, відповідно до абз. 1 і 2 ч. 4 ст. 218 КПК України, є для слідчого нездійсненними, оскільки слідчий органу досудового розслідування не має доступу до ЄРДР інших органів досудового розслідування, а до ЄРДР органу досудового розслідування іншого відомства й поготів.

Також, з огляду на вищевикладене, можна констатувати певний дисонанс між положеннями ч. 4 ст. 218 КПК України та ч. 1–3 та 5 цієї самої статті, оскільки спір про підслідність у кримінальному провадженні, яке може належати до підслідності НАБУ, вирішує керівник органу прокуратури найвищого вищого рівня – Генеральний прокурор або його заступник.

Провадження досудового розслідування не тим органом, до підслідності якого належить корупційне кримінальне правопорушення, спричиняє юридичну нікчемність результатів, отриманих під час процесуальних дій. Виняток становлять випадки, коли здійснення процесуальних дій відбувається за

фактом учинення кримінального правопорушення за відсутності даних про особу, яка його вчинила. Слідчий, встановивши, що розслідуване ним кримінальне правопорушення є корупційним, зобов'язаний повідомити прокурора з метою визначення ним підслідності в порядку, передбаченому ч. 2 ст. 218 КПК України [2, с. 445].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрана.

2. Настільна книга детектива, прокурора, судді. Коментар антикорупційного законодавства / за ред. М. І. Хавронюка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Дакор, 2017. – 524 с.

Варналій Захарій Степанович, професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор економічних наук, професор

КОРУПЦІЯ ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Завданням національної безпеки є захист інтересів суспільства й держави як цілісної системи та забезпечення умов для їхнього стійкого прогресивного розвитку. Саме такий розвиток є основним критерієм національної безпеки. Тому в широкому розумінні національну безпеку можна визначити як здатність суспільства та держави підтримувати й відтворювати різноманітність своїх національних ресурсів тією мірою, якої достатньо для прогресивного розвитку, а також гарантувати захист нації від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Економічну безпеку, що є складовою національної безпеки, можна визначити як систему економічних відносин, що ґрунтується на такому механізмі узгодження економічних інтересів суб'єктів господарської діяльності, який би давав змогу долати економічні конфлікти з найменшими втратами та забезпечував незалежність, стійкість, розвиток, адаптаційність